

PENGURUSAN REKREASI DI PUSAT TUMPUAN BANDAR BUKIT FRASER

(The Recreation Management At Fraser's Hill Centre Business District)

Rosniza Aznie CR, Nor Hasyifa A., Rosmiza MZ, Zaini S.

ABSTRAK

Centre Business District (CBD) merupakan destinasi tumpuan pengunjung untuk melakukan aktiviti rekreasi atau menggunakan perkhidmatan dan kemudahan yang disediakan di pusat bandar sesuatu kawasan. Kajian ini bertujuan untuk mengetahui potensi dan daya tarikan di Bukit Fraser, tahap kemudahan dan pengurusan persekitaran yang disediakan di pusat tumpuan bandar Bukit Fraser, pengurusan rekreasi serta cadangan dari segi pengurusan di kawasan rekreasi. Seramai 70 orang responden terlibat dalam kajian ini yang dipilih secara rawak. Kaedah kaji selidik digunakan dan data yang diperoleh dianalisis menggunakan program SPSS versi 22.0. Hasil kajian menunjukkan bahawa responden yang berkunjung ke CBD Bukit Fraser memberikan impak positif terhadap ekopelancongan di sekitarnya. Kebanyakannya berhasrat untuk membuat kunjungan semula ke kawasan rekreasi ini secara keseluruhannya kerana destinasi ini mempunyai persekitaran yang kaya dengan alam semula jadi, peninggalan sejarahnya yang tersendiri serta pengurusan yang rekreasi yang memuaskan. Selain itu, kemudahan asas yang disediakan mungkin tidak dapat memenuhi kepuasan tetapi pengunjung memahami dan berharap agar penambahbaikan untuk kawasan ini terus dilakukan bagi menaikkan nama Bukit Fraser sebagai kawasan peranginan tanah tinggi yang kaya dengan alam semula jadi.

Kata Kunci: rekreasi, ekopelancongan, CBD, Bukit Fraser, alam semulajadi

ABSTRACT

Centre Business District which is a destination for visitors to do recreational activities or use of services and facilities provided at the center of an area. This study aims to determine the potential and attractiveness in Fraser's Hill, evaluating facilities and environmental management are provided in the CBD Bukit Fraser, management proposals in the recreation area. A total of 70 respondents participated in the study were randomly selected. Survey methods used and data were analyzed using SPSS 22.0 version of SPSS program. The results showed the positive impact towards the management and vicinity and attends to revisit because of the nature, its own history and satisfying recreation heritage management. In addition, the facilities provided may not be able to meet customer satisfaction, but the aspection for the improvements to this area are high.

Keywords: recreation, ecotourism, Fraser's Hill, nature

PENGENALAN

Alam sekitar adalah persekitaran fizikal bagi sesebuah operasi pelancongan. Ini termasuklah iklim, landskap dan sumber semula jadi. Daya tarikan sesuatu destinasi pelancongan dan rekreasi selalunya dikaitkan dengan keindahan alam semula jadi sesuatu kawasan tersebut. Alam semula jadi mempunyai pelbagai bentuk penawaran dan keindahannya yang tersendiri. Selain daripada menjadi sumber inspirasi secara spiritual, ia juga menjadi daya tarikan untuk melakukan pelbagai jenis aktiviti rekreasi untuk merehatkan minda dan menyihatkan jasmani (Azilah & Raslinda 2006). Kawasan pergunungan yang indah dan selesa dapat dinikmati oleh pandangan mata, selain dapat menambah rasa syukur dan kagum kepada kuasa Penciptanya, ia juga dapat menjadikan tempat berekreasi seperti mendaki, meredah, memerhati burung dan lain-lain aktiviti yang boleh dilakukan. Keunikan dan keindahan kawasan tanah tinggi dengan bersumberkan alam semula jadi telah menjadikan satu tarikan kepada manusia untuk mengunjungi sesuatu kawasan bagi tujuan rekreasi. Kepelbagaian biodiversiti ini menjadikannya lebih menarik di tambah pula dengan budaya setempat yang pelbagai. Faktor sokongan seperti kemudahan pengangkutan dan penginapan adalah menjadi faktor penggalak bagi kegiatan pelancongan untuk dimajukan.

Central Business District (CBD) atau pusat tumpuan bandar merupakan destinasi tumpuan pelancong atau penduduk setempat untuk melakukan aktiviti rekreasi atau menggunakan perkhidmatan dan kemudahan yang disediakan di pusat bandar (Rosniza et al. 2015). Menurut Frank & Robert (2011), CBD ini merupakan pusat komersial yang mengandungi kedai-kedai utama, pejabat dan institusi kewangan di kawasan bandar. Ia merupakan sebahagian daripada bandar kerana kebanyakan laluan pengangkutan utama adalah di pusat bandar. Lokasi CBD memainkan peranan penting dalam susunan ruang dan fungsi serta mengetahui pendedahan di dalam bandar-bandar. Dataran yang terletak di pusat tumpuan bandar Bukit Fraser adalah merupakan salah satu kawasan rekreasi yang boleh di ketengahkan sebagai CBD yang dilengkapi dengan kemudahan fasiliti yang perlu disediakan oleh Perbadanan Kemajuan Bukit Fraser (PKBF) kepada komuniti kawasan tersebut.

Dataran pusat bandar diadakan bertujuan bagi menyediakan kemudahan berekreasi berdasarkan kepada suasana semula jadi bagi sesuatu kawasan atau yang mempunyai ciri-ciri tertentu bagi memenuhi keperluan fizikal, sosial atau psikologi masyarakat serta pengunjung sebagai tempat untuk memupuk integrasi di antara kaum di dalam sesebuah pusat bandar. Tambahan lagi, dengan adanya dataran yang dikhaskan untuk berekreasi ianya dapat memberikan keseimbangan pembangunan di dalam pusat bandar. Nilai sesuatu aktiviti rekreasi adalah berdasarkan kepada bentuk fizikal, emosi, sosial, intelektual dan spiritual. Sesuatu kawasan lapang yang sesuai serta mempunyai suasana alam semula jadi di dalam pusat bandar adalah diperlukan bagi menyediakan kawasan rekreasi kepada masyarakatnya (Kraus 1990).

Oleh itu, keperluan kawasan rekreasi yang berkualiti adalah sangat diperlukan oleh pengunjung, pengusaha dan penduduknya bagi menyediakan keperluan rehat dan berekreasi bagi mengurangkan tekanan perasaan dan fikiran dengan menjalankan latihan jasmani samaada pasif atau aktif secara bersendirian, berkumpul atau berkeluarga di kawasan rekreasi yang selesa, selamat serta bebas dari pencemaran. Pelbagai masalah pencemaran dan kemusnahan kawasan semula jadi yang unik dan menarik terpaksa dikorbankan akibat daripada pembangunan dan pengurusan yang tidak teliti. Menurut Rokiah (2007), menyatakan bahawa

perancangan yang lemah serta pengurusan yang tidak teliti terhadap sumber-sumber alam semula jadi menyebabkan degradasi persekitaran dan kemusnahan terhadap potensi kegunaan bagi sesetengah kawasan untuk aktiviti pelancongan. Oleh hal yang demikian, kajian ini akan menjawab persoalan mengenai tahap pengurusan rekreasi di pusat tumpuan bandar Bukit Fraser sebagai sebuah destinasi ekopelancongan. Selain itu, kajian ini turut menganalisis berdasarkan persepsi masyarakat dan mengemukakan cadangan penambahbaikan untuk memastikan destinasi kawasan tersebut agar terus dipelihara, justeru menjadi sebuah destinasi ekopelancongan yang menarik dan mampu menyumbangkan kepada aset ekonomi negara.

PERMASALAHAN KAJIAN

Pusat tumpuan bandar di Bukit Fraser telah digelar sebagai “*The Little Hamlet*” dan mempunyai ciri-ciri *English Village* kerana mempunyai seni bina banglo gaya kolonial dan cuaca yang sejuk. Ia juga ada pelbagai jenis burung dan diiktiraf antarabangsa sebagai Kawasan Penting Burung (Zaini 2015). Selain itu, terdapat monumen Bukit Fraser iaitu menara jam Bukit Fraser yang menjadi kebanggaan dan daya tarikan tumpuan pengunjung jika berkunjung ke destinasi ini. Keunikan dan keindahan di kawasan ini mempunyai perbezaan daripada tempat lain kerana kawasan ini mempunyai ciri-cirinya yang tersendiri. Tambahan lagi, kemudahan dan prasarana merupakan salah satu keperluan yang perlu diambil berat bagi menarik pengunjung untuk ke sesuatu tempat. Oleh itu, pusat tumpuan bandar di Bukit Fraser perlu mempunyai daya tarikan yang tersendiri yang mana terdapat banyak kemudahan-kemudahan rekreasi yang disediakan seharusnya diberi perhatian bagi menarik pengunjung untuk ke destinasi ini sebagai satu lawatan ulangan.

OBJEKTIF KAJIAN

Bagi menjalankan kajian ini, objektif utama kajian adalah mengenalpasti pengurusan dan penerimaan pengunjung ke Bukit Fraser serta mencadangkan langkah-langkah penambahbaikan agar menjadikannya sebagai sebuah destinasi ekopelancongan yang mampan.

DEFINISI KONSEP

Definisi konsep dapat dibahagikan kepada beberapa jenis bahagian dalam kajian ini seperti konsep pusat bandar atau pusat tumpuan bandar, pengurusan, masyarakat, pelancong, pelancongan, ekopelancongan dan rekreasi.

Konsep Pusat Bandar atau Pusat Tumpuan Bandar (CBD)

Menurut Pusat Rujukan Persuratan Melayu (2015) pusat bandar ditakrifkan sebagai bahagian bandar yang di tengah-tengah. Pusat bandar yang mana kawasan di dalam bandar tempat tertumpunya pejabat-pejabat (bangunan-bangunan kerajaan, gedung membeli-belah dan sebagainya). Selain itu, bandar juga merupakan tempat atau pusat yang ramai penduduknya dan terdapat banyak urusan dan perniagaan dijalankan. Taman bandar yang pembangunannya dirancang secara sistematik, dihiasi dengan taman rekreasi awam dan pokok yang subur serta dilengkapi dengan kemudahan jalan raya yang lebar.

Pusat tumpuan bandar adalah kawasan teras perancangan bandar dan pengurusan keputusan. Lokasi pusat tumpuan bandar memainkan peranan yang penting dalam susunan fungsi ruang dan pendedahan kegiatan yang terdapat di dalam bandar-bandar. Pusat tumpuan bandar adalah menjadi tempat tumpuan orang ramai untuk mendapatkan segala keperluan dan kemudahan. Menurut Kamus Cambridge Online (2015) menyatakan pusat tumpuan bandar atau CBD adalah bahagian pusat bandar bagi sebuah bandar, umumnya terdiri daripada perniagaan runcit, pejabat, hotel, hiburan dan perumahan yang berkepadatan tinggi. Pusat tumpuan bandar merupakan pusat yang berfungsi di sekitar seluruh bandar yang mempunyai pusat membeli belah, kemudahan riadah, bangunan untuk kegunaan rekreasi, muzium awam, galeri seni dan fungsi kerajaan dan secara umumnya bidang nilai tanah tertinggi dalam bandar raya (Anon 2015).

Konsep Pengurusan

Pengurusan merupakan suatu proses merancang, mengorganisasikan, memimpin dan mengawal perjalanan sesebuah organisasi ke arah mencapai matlamat yang telah ditetapkan. Secara umumnya, konsep pengurusan merujuk kepada satu seni bagi menggambarkan proses kerja yang terancang dan dilaksanakan secara sistematik, teratur dan mempunyai garis panduan yang tertentu (Mohammad Fauzi 2008). Manakala Rokiah (2007) menyatakan bahawa pengurusan pelancongan adalah merupakan satu sistem yang meliputi unsur-unsur dan ciri alam sekitar yang digabungkan kepada satu bentuk perancangan yang kemudiannya dilaksanakan. Hal ini demikian, pengurusan alam sekitar dalam merancang sesebuah projek pelancongan merupakan satu proses yang telah dibentuk untuk mencapai satu set matlamat tertentu. Matlamat ini merangkumi usaha-usaha untuk memperbaiki dan memelihara kualiti alam semula jadi di sesebuah kawasan.

Jaafar Muhammad (2003) menyatakan pengurusan merupakan satu proses mengagihkan input-input organisasi (termasuk sumber ekonomi dan tenaga kerja) dengan cara perancangan, pengorganisasian, pengarahan dan pengawalan untuk tujuan mengeluarkan output (segala barangan dan perkhidmatan) yang diperlukan oleh pelanggan-pelanggan supaya objektif organisasi tercapai. Manakala Arni & Khairil (2013) menyimpulkan bahawa pengurusan rekreasi perlu membuat permohonan kepada pihak yang bertanggungjawab untuk menjalankan penambahan kapasiti, pengurusan pengunjung dan membuat penambahbaikan secara berterusan dalam memastikan kelestarian alam sekitar

KAJIAN LITERATUR

Menurut Kabupung (2012) bandar merupakan sebuah sistem iaitu sistem terbuka sama ada secara fizikal, sosial, ekonomi, bersifat tidak statik dan dinamik atau bersifat sementara. Dalam perkembangannya, bandar sukar untuk dikawal dan sewaktu-waktu dapat menjadi tidak beraturan. Bandar merupakan suatu wilayah berkembangnya kegiatan sosial, budaya dan ekonomi bandar yang tidak berstatus sebagai bandar pentadbiran atau perbandaran. Aktiviti dan perkembangan bandar mempunyai pengaruh terhadap alam sekitar fizikal. Beliau mengemukakan pengertian bandar seperti berikut:

- Suatu kawasan di mana terdapat atau menjadi pemusatan penduduk dengan kegiatannya dan merupakan tempat tumpuan penduduk dan pusat aktiviti ekonomi (seperti industri, perdagangan dan perkhidmatan).

- Bandar merupakan sebuah sistem, baik secara fizikal mahupun sosial ekonomi, bersifat tidak statik yang sewaktu-waktu dapat menjadi tidak teratur dan susah dikawal.
- Mempunyai pengaruh terhadap persekitaran fizikal seperti iklim dan sejauh mana pengaruh itu sangat bergantung kepada pelaksanaannya.

Tambahan lagi, Kabupung (2012) menyatakan bahawa perkembangan bandar secara umumnya atau perkembangan struktur ruang bandar sangat dipengaruhi oleh situasi dan keadaan dalaman yang menjadi unsur penting dalam perancangan bandar secara menyeluruh. Unsur luaran yang menonjol juga boleh mempengaruhi perkembangan bandar. Faktor dalaman yang mempengaruhi perkembangan bandar adalah:

- Keadaan geografi yang mempengaruhi fungsi dan bentuk fizikal bandar. Bandar yang berfungsi sebagai simpul pengedaran, misalnya perlu terletak di simpul jalur pengangkutan, di pertemuan laluan pengangkutan serantau atau dekat pelabuhan laut. Bandar pantai, misalnya akan cenderung berbentuk setengah lingkaran, dengan pusat bulatan adalah pelabuhan laut.
- Tapak (*site*) merupakan faktor-faktor kedua yang mempengaruhi perkembangan suatu bandar. Salah satu yang dipertimbangkan dalam keadaan tapak adalah topografi. Bandar yang terletak di dataran yang rata akan mudah berkembang ke semua arah, sedangkan yang terletak di pergunungan biasanya mempunyai kekangan topografi. Keadaan tapak lain berkaitan dengan keadaan geologi. Daerah patahan geologi biasanya dielakkan oleh perkembangan bandar.
- Fungsi bandar juga merupakan faktor-faktor yang mempengaruhi perkembangan bandar-bandar yang mempunyai banyak fungsi, biasanya secara ekonomi akan lebih kuat dan akan berkembang lebih pesat daripada bandar berfungsi tunggal, misalnya bandar perlombongan, bandar yang berfungsi sebagai pusat perdagangan, biasanya juga berkembang lebih pesat daripada bandar berfungsi lain. Terdapat lima fungsi bandar yang dapat mencerminkan ciri-ciri struktur ruang suatu kota, iaitu: (a) bandar sebagai tempat kerja, (b) bandar sebagai tempat tinggal, (c) pergerakan dan pengangkutan, (d) bandar sebagai tempat pelaburan, (e) bandar sebagai arena politik.
- Sejarah dan kebudayaan juga memberi kesan kepada ciri-ciri fizikal dan sifat masyarakat bandar. Bandar yang sejarahnya dirancang sebagai ibu kota kerajaan akan berbeza dengan perkembangan bandar yang sejak awalnya tumbuh secara organisasi. Kepercayaan dan budaya masyarakat juga memberi kesan kepada daya perkembangan bandar. Terdapat tempat-tempat tertentu yang karena kepercayaan dielakkan untuk perkembangan tertentu.
- Unsur-unsur umum, misalnya rangkaian jalan, penyediaan air bersih berkaitan dengan keperluan masyarakat luas, ketersediaan unsur-unsur umum akan menarik bandar ke arah tertentu.

LATAR BELAKANG BUKIT FRASER

Secara umumnya, Bukit Fraser terletak di negeri Pahang Darul Makmur yang berada di atas banjaran Titiwangsa. Kawasan peranginan tanah tinggi Bukit Fraser merupakan destinasi yang sangat menarik dengan hawa udaranya dingin serta pengekalan ciri-ciri kolonial masa lalu seperti seni bina ala Tudor dan suasana perkampungan Inggeris. Bukit Fraser atau lebih dikenali sebagai "*The Little England of Malaysia*" merupakan salah satu kawasan pelancongan tanah tinggi yang bersumberkan alam semula jadi yang semakin popular di negeri Pahang selain daripada Cameron Highland. Kawasan peranginan seperti ini mempunyai niche yang unik dan berbeza bagi menarik kedatangan pelancong. Skala pembangunan dan tata fizikalnya memberikan peluang kepada pengunjung untuk mendekati alam semula jadi (Portal Rasmi Majlis Daerah Raub 2015).

Bukit Fraser terletak kira-kira 1 500 meter daripada aras laut. Kawasannya adalah seluas 28.049 km persegi. Kawasan ini adalah bersuhu sejuk dan nyaman iaitu sekitar 18 hingga 20 darjah Celsius sepanjang tahun. Menurut Muhammad Barzani et al. (2001) menyatakan bahawa min tahunan hujan adalah kira-kira 2 624 mm dengan purata hujan 208 hari setahun. Faktor-faktor ini menyebabkan kawasan ini adalah sangat bersesuaian untuk kehidupan flora dan fauna (Maimon Abdullah et. al 2008). Jarak antara Bukit Fraser dengan Bandaraya Kuala Lumpur hanya kira-kira 104 km yang hanya mempunyai dua pilihan laluan untuk sampai ke destinasi ini sama ada dari Kuala Lumpur melalui Rawang dari sebelah Barat atau melalui Bentong dari sebelah Timur.

Suasana di Bukit Fraser menyerupai suasana perkampungan di pedalaman negara Scotland yang dipenuhi dengan bangunan granit kelabu dengan gaya Tudor yang menarik. "*The Little Hamlet*" merupakan sebagai titik pusat Bukit Fraser, pekannya juga agak kecil dan kebanyakan aktiviti di sini tertumpu di sebuah dataran yang mempunyai sebuah dataran menara jam yang cantik. Kebanyakan kemudahan di sini terletak di dalam bangunan yang terbina pada zaman penjajahan Inggeris. Terdapat bangunan bergaya kolonial yang masih dipelihara dan digunakan bagi generasi akan datang yang digunakan sebagai pejabat pos, balai polis, klinik perubatan, pusat maklumat pelancongan, hotel, kafe dan restoran. Pusat tumpuan bandar Bukit Fraser ini akan dijadikan skop kajian dalam menjalankan kajian ini.

METOD KAJIAN

Kajian ini dijalankan pada Oktober 2015. Sumber data primer diperoleh melalui borang soal selidik yang diedarkan kepada pengunjung pada hujung minggu biasa (Ahad). Data tidak rasmi bersama pegawai di Perbadanan Kemajuan Bukit Fraser (PKBF) menunjukkan bahawa dianggarkan pada hari minggu pengunjung yang datang ke Bukit Fraser secara puratanya kira-kira seramai 500 orang pelancong yang berkunjung ke kawasan ini. Menurut (Gay dan Airasian 2003) menyatakan bahawa pemilihan sampel adalah berdasarkan pengalaman dan pengetahuan penyelidik terhadap kumpulan sampel. Oleh itu, sampel yang dikutip bukan bermakna nisbah kepada jumlah penduduk keseluruhan kawasan tetapi terhad kepada ruang kawasan kajian yang ditetapkan. Penyelidik memilih secara rawak sebanyak 70 responden yang terdiri daripada kalangan pelancong, dan penduduk tempatan untuk dijadikan sebagai sampel kajian. Jumlah responden ini adalah memadai bagi tujuan analisis sebagaimana yang dinyatakan oleh Sekaran (2003) iaitu saiz pensampelan yang sesuai adalah di antara 31 hingga 500 orang. Sampel yang dipilih adalah berumur 20 tahun dan ke atas berdasarkan maklumat profil responden yang diperoleh melalui borang soal selidik. Di samping itu, pengkaji juga menggunakan kaedah pemerhatian tidak turut serta untuk melihat keadaan sebenar lokasi kajian di samping menemu bual secara langsung Pegawai Jabatan Perhutanan, Pegawai Perbadanan Bukit Fraser, Pegawai Penyelidikan Bukit Fraser dan salah seorang pengurus hotel di kawasan Bukit Fraser untuk mendapatkan penjelasan tentang pengurusan yang telah dilaksanakan di kawasan tersebut.

Latar Belakang Responden

Berdasarkan Jadual 1, kajian yang telah dijalankan secara keseluruhannya memberi impak positif terhadap ekopelancongan di sekitarnya. Hal ini demikian kerana, hasil kajian tersebut menjawab objektif kajian yang dikaji. Faktor jantina tidak mempengaruhi dalam kajian ini kerana hasil menunjukkan jumlahnya hampir setara antara lelaki dan wanita, namun boleh dikatakan pelancong yang melawat ke Bukit Fraser ini mereka dalam kalangan yang sudah berkahwin. Memandangkan kawasan peranginan tanah tinggi ini sesuai bagi pasangan yang sudah berkahwin untuk berbulan madu. Di samping itu, dilihat dari sudut faktor umur mendapati sekitar 20 tahun hingga 29 tahun menunjukkan peringkat umur ini secara majoritinya melawati kawasan pusat tumpuan bandar Bukit Fraser. Tambahan pula, peringkat umur ini berkait dengan tahap pendidikan yang datang berkunjung ke Bukit Fraser iaitu majoritinya peringkat sekolah menengah dan peringkat kolej atau universiti. Hal ini menunjukkan hubungan peringkat umur dan latar belakang pendidikan mempunyai kaitan kerana majoriti mereka yang datang ke Bukit Fraser adalah bertujuan untuk membuat lawatan sambil belajar dan juga sebahagian daripada kajian pengajaran dan pembelajaran mereka dalam bidang yang penyelidikan yang di ambil.

Kawasan di sekitar Bukit Fraser harus dikekalkan kerana terdapat ciri-ciri tersendiri seperti bangunan bergaya kolonial iaitu pengekaln sentimen yang sedia ada untuk tatapan para pelancong dan generasi masa hadapan. Selain itu, kedudukan pusat tumpuan bandar yang strategik juga turut mendorong kepada para pelancong untuk melawat ke Bukit Fraser yang juga merupakan pusat tumpuan perniagaan dan perkhidmatan bagi penduduk sekitar tersebut. Bukit Fraser sesuai dijadikan sebagai

tempat tumpuan para pelancong kerana jumlah ketibaan pelancong semakin meningkat dari tahun 2008 sehingga 2014. Hal ini kerana keunikan tempat itu sendiri terletak di kawasan tanah tinggi, kepelbagaian kemudahan yang disediakan seperti hotel, tempat rekreasi, aktiviti- aktiviti lasak, dan sebagainya yang sesuai untuk semua segenap lapisan umur. Tambahan pula, kawasan ini juga berpotensi dalam menjana ekonomi negara dan juga dapat mengekalkan nilai estetika yang terdapat di Bukit Fraser yang harus dipelihara untuk jangka masa panjang. Kajian ini dapat memberi impak sedikit sebanyak dalam pengurusan ekopelancongan di kawasan ini agar dapat mengekalkan ciri- ciri yang terpadat di Bukit Fraser ini sebagai pusat tumpuan para pelancong untuk berkunjung ke sini.

Kebanyakan pengunjung yang berkunjung ke pusat tumpuan bandar Bukit Fraser menyatakan tahap kepuasan yang memuaskan untuk berkunjung ke Bukit Fraser berdasarkan pengurusan rekreasi yang terdapat di kawasan ini. Kebanyakan responden menyatakan hasrat untuk membuat kunjungan semula ke kawasan rekreasi ini disebabkan kawasan ini secara keseluruhannya mempunyai persekitaran yang kaya dengan alam semula jadi, peninggalan sejarahnya yang tersendiri yang menarik seperti bangunan ala Inggeris dan juga mercu tanda Bukit Fraser iaitu menara jam Bukit Fraser dan sebagainya. Selain itu, kemudahan awam dan infrastruktur yang terdapat di kawasan pusat tumpuan Bukit Fraser yang terhad mungkin tidak dapat memenuhi kepuasan pengunjung tetapi faktor ketersampaian untuk Bukit Fraser pengunjung dapat memahami tetapi mereka berharap penambahbaikan untuk kawasan tersebut akan terus dilakukan bagi menaikkan lagi nama Bukit Fraser sebagai kawasan peranginan tanah tinggi yang kaya dengan alam semula jadi yang belum lagi menjadi degradasi seperti kawasan peranginan Cameron Highlands.

Jadual 1 Profil Responden

		Bilangan	Peratus (%)
Jantina	Lelaki	32	45.7
	Perempuan	38	54.3
Umur	20 hingga 29	40	57.1
	30 hingga 39	14	20.0
	40 hingga 49	7	10.0
	50 hingga 59	5	7.1
	60 ke atas	4	5.7
Etnik	Melayu	60	85.7
	Cina	5	7.1
	India	4	5.7
	Lain-lain	1	1.4
Tahap Pendidikan	Tidak Bersekolah	4	5.7
	Sekolah Rendah	2	2.9
	Sekolah Menengah	4	5.7
	Rendah	16	22.9
	Sekolah Menengah Atas	43	61.4
	Kolej/Universiti	1	1.4
	Lain-lain		

Pekerjaan	Kerajaan	25	35.7
	Swasta	14	20.0
	Bekerja Sendiri	14	20.0
	Tidak Bekerja	6	8.6
	Pelajar	11	15.7
Taraf	Berkahwin	45	64.3
Perkahwinan	Bujang	25	35.7
Pendapatan	RM1000 ke bawah	22	31.4
	RM1001 hingga RM2000	19	27.1
	RM2001 hingga RM3000	16	22.9
	RM3001 hingga RM4000	5	7.1
	RM4001 ke atas	8	11.4
Tempat Tinggal	Indonesia	2	2.9
	Johor	2	2.9
	Kedah	10	14.3
	Kelantan	4	5.7
	Kuala Lumpur	11	15.7
	Negeri Sembilan	2	2.9
	Pulau Pinang	2	2.9
	Pahang	27	38.6
	Perak	5	7.1
Selangor	5	7.1	
Jumlah		70	100

Sumber: Soal Selidik, Kajian Lapangan 2015

PERSEPSI MASYARAKAT TERHADAP KEMUDAHAN DI PUSAT TUMPUAN BANDAR BUKIT FRASER

Infrastruktur yang baik dan lengkap adalah penting untuk dijadikan sebagai suatu tarikan dan kelebihan terhadap kawasan ekopelancongan. Penekanan terhadap pembangunan infrastruktur bagi sektor pelancongan ditekankan dalam Rancangan Malaysia Kesembilan iaitu melalui wujudnya dua peruntukan khas pada tahun 2001 iaitu Dana Infrastruktur Pelancongan (TIF) dengan peruntukan sebanyak RM700 juta dan Tabung Khas Pelancongan serta Infrastruktur (Tabung Khas) dengan peruntukan awal sebanyak RM400 juta. Antara projek utama di bawah tabung berkenaan termasuk pembangunan tempat peranginan, pengubahsuaian dan baik pulih hotel serta penyediaan infrastruktur dan perkhidmatan yang berkaitan (Rancangan Malaysia Kesembilan 2006-2010). Menurut Oka (1988) menyatakan bahawa prasarana merupakan kemudahan yang menjana proses ekonomi yang perlu dipercepatkan ataupun disediakan dalam industri pelancongan. Penyediaan infrastruktur yang baik kepada pelancong adalah perlu kerana infrastruktur merupakan pulangan kepada kegiatan ekonominya. Hal ini demikian kerana prasarana atau infrastruktur berfungsi untuk melengkapkan keperluan dan memudahkan seseorang pelancong.

Kemudahan Asas (Jaringan Perhubungan dan Jalan Raya)

tahap kepuasan pelancong terhadap kemudahan asas iaitu dari segi jaringan perhubungan dan jalan raya yang disediakan di kawasan pusat tumpuan bandar Bukit Fraser kepada majoriti pengunjung yang datang berkunjung ke kawasan ini memberi maklum balas yang agak kurang memuaskan. Kategori bagi kemudahan asas terhadap jaringan perhubungan dan jalan raya ini bagi tahap tidak memuaskan adalah keadaan jalan raya iaitu sebanyak 54.3 peratus responden, keselamatan jalan raya sebanyak 48.6 peratus responden, rangkaian telekomunikasi 47.1 peratus responden, telefon awam sebanyak 44.3 peratus responden dan lampu jalan serta cermin jalan mencatatkan peratusan yang sama iaitu sebanyak 42.9 peratus responden. Manakala, bagi kemudahan asas terhadap jaringan perhubungan dan jalan raya bagi tahap sederhana adalah tempat meletak kenderaan iaitu sebanyak 44.3 peratus responden, petunjuk maklumat sebanyak 54.3 peratus, papan tanda amaran sebanyak 50.0 peratus responden, papan petunjuk jalan sebanyak 47.1 peratus responden) dan kemudahan pengangkutan sebanyak 44.3 peratus responden dan lampu jalan sebanyak 42.9 peratus responden.

Kemudahan Asas (Penginapan dan Keperluan Asas)

Kemudahan asas bagi penginapan dan keperluan asas yang disediakan di kawasan rekreasi pusat tumpuan bandar Bukit Fraser kepada majoriti pengunjung yang datang berkunjung ke kawasan ekopelancongan ini memberi maklum balas pada tahap yang sederhana terhadap kemudahan asas ini. Dapatan kajian mendapati kesemua kategori bagi kemudahan asas bagi penginapan dan keperluan menyatakan tahap kepuasan terhadap kemudahan ini adalah di tahap sederhana iaitu dari segi kos penginapan sebanyak 65.7 peratus responden, kedai cenderamata atau kedai runcit sebanyak 61.4 peratus responden, kemudahan penginapan sebanyak 58.6 peratus responden dan restoran serta medan selera adalah sebanyak 57.1 peratus responden.

Kemudahan Asas (Infrastruktur dan Prasarana)

Kemudahan asas bagi prasarana dan fasiliti yang telah disediakan di kawasan rekreasi pusat tumpuan bandar Bukit Fraser kepada majoriti pengunjung dan masyarakat setempat yang datang berkunjung ke kawasan ekopelancongan ini memberi maklum balas pada tahap yang sederhana terhadap kemudahan asas ini. Dapatan kajian mendapati kesemua kategori bagi kemudahan asas bagi prasarana dan fasiliti menyatakan tahap kepuasan terhadap kemudahan ini adalah di tahap sederhana iaitu dari segi tandas awam sebanyak 60.0 peratus responden, tong sampah sebanyak 58.6 peratus responden, kemudahan perbankan sebanyak 57.1 peratus responden, taman permainan kanak-kanak sebanyak 54.3 peratus responden, kemudahan aktiviti rekreasi 52.9 peratus responden, klinik kesihatan dan pondok rehat mencatatkan jumlah yang sama iaitu sebanyak 51.4 peratus responden, tempat beribadat sebanyak 50 peratus responden, tempat duduk sebanyak 48.6 peratus responden dan balai polis sebanyak 45.7 peratus responden.

Kemudahan Asas (Keselamatan dan Persekitaran)

Kemudahan asas bagi keselamatan dan persekitaran yang disediakan di kawasan rekreasi pusat tumpuan bandar Bukit Fraser kepada majoriti pengunjung yang datang berkunjung ke kawasan ekopelancongan ini memberi maklum balas pada tahap yang memuaskan dan juga sederhana terhadap kemudahan asas ini. Dapatan kajian mendapati kesemua kategori bagi kemudahan asas bagi persekitaran menyatakan tahap kepuasan terhadap kemudahan ini adalah di tahap memuaskan iaitu dari segi kos kebersihan udara sebanyak 64.3 peratus responden, kebersihan persekitaran secara keseluruhan sebanyak 57.1 peratus responden dan pokok berteduh sebanyak 52.9 peratus responden. Manakala bagi kemudahan asas bagi keselamatan pula adalah di tahap yang sederhana iaitu keselamatan pengunjung dan harta benda sebanyak 60.0 peratus responden sementara persekitaran seperti kebersihan air sebanyak 50.0 peratus responden dan pokok-pokok bunga sebanyak 44.3 peratus responden.

Cadangan Memperbaiki Cara Pengurusan

Secara amnya, menurut Chalker (1994), kawasan ekopelancongan di pusat tumpuan bandar merupakan satu bentuk industri pelancongan yang bertanggungjawab untuk memelihara alam sekitar dan memastikan agar sesuatu destinasi berada dalam keadaan yang sempurna untuk kehidupan penduduk dan kesuburan flora dan fauna. Oleh itu, Bukit Fraser mestilah mempunyai ciri-ciri kawasan ekopelancongan seperti berikut:

- Mampu menarik pelancong ke kawasan alam sekitar semula jadi yang unik dan mudah dihubungi
- Menggunakan pelancongan untuk membawa atau mempertingkatkan pemuliharaan alam sekitar melalui pendidikan, perubahan sikap penduduk tempatan dan kerajaan, pembangunan dan peluang perniagaan bagi penduduk tempatan

Cadangan Untuk Memajukan Sektor Ekopelancongan Di Kawasan Rekreasi

Kawasan rekreasi pusat tumpuan bandar Bukit Fraser merupakan salah satu destinasi ekopelancongan yang terkenal di negeri Pahang. Sebagai sebuah pusat pelancongan tanah tinggi yang terletak di daerah Raub dan mempunyai daya tarikan yang semula jadi, maka Bukit Fraser telah menjadi tempat tumpuan ramai dan berjaya menarik pelancong dari dalam dan luar negara. Namun begitu, terdapat beberapa aspek yang perlu diberi perhatian untuk menampung ketibaan pelancong sekali gus dapat memajukan Bukit Fraser sebagai sebuah sektor ekopelancongan yang terkenal di Pahang.

Pihak Perbadanan Kemajuan Bukit Fraser (PKBF) merupakan pihak yang berkuasa terhadap pembangunan Bukit Fraser yang harus bertanggungjawab dan bertindak dalam menaik taraf kemudahan rekreasi yang terdapat di kawasan Bukit Fraser bagi menjamin keselesaan pengunjung untuk datang ke kawasan ini. Kemudahan awam yang perlu diperbaiki adalah dari segi jalan untuk naik ke Bukit Fraser perlu lebih mempunyai papan tanda amaran yang jelas pada jalan yang berselekeh agar pemandu lebih memberi tumpuan ketika melihat papan tanda tersebut. Selain itu, penambahan lampu jalan perlu di tambah kerana jalan untuk naik ke Bukit Fraser agak gelap pada waktu malam kerana lampu jalan yang disediakan di jalan tersebut agak terhad dan hanya menggunakan lampu solar sahaja. Hal ini demikian bagi menjamin keselamatan jalan raya bagi pemandu yang menggunakan kenderaan sendiri untuk naik ke Bukit Fraser.

Selain itu, pengunjung juga mencadangkan agar infrastruktur di kawasan rekreasi pusat tumpuan bandar Bukit Fraser dan kawasan rekreasi di sekitarnya dinaiktarafkan seperti menyediakan dan menyelenggarakan kemudahan telefon awam, memperbanyakkan pondok-pondok rehat, menambah gerai makanan dan gerai cenderamata. Dalam kajian ini, pengkaji mendapati bahawa kemudahan perhubungan awam seperti telefon awam, zon Wi-Fi dan sebagainya adalah terhad dan hanya disediakan di kawasan hotel-hotel yang tertentu sahaja. Keadaan ini mungkin akan menyukarkan pelancong untuk membuat perhubungan sama ada urusan kerja atau peribadi. Pondok-pondok kecil dan tempat duduk juga tidak banyak disediakan di kawasan rekreasi ini dan di dapati bahawa hanya beberapa kawasan sahaja yang menyediakan pondok kecil di pusat tumpuan bandar Bukit Fraser dan kawasan sekitarnya. Pusat tumpuan bandar ini menjadi tumpuan pelancong untuk datang ke kawasan tersebut untuk bergambar bagi membuat foto kenangan peribadi terutama di kawasan dataran menara jam.

KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, pengurusan rekreasi di kawasan pusat tumpuan bandar memerlukan perlaksanaan dalam perancangan, pemasaran dan pengawalan rekreasi adalah sangat penting bagi sektor rekreasi ia adalah satu sektor yang berpotensi kepada masyarakat hari ini yang semakin sedar tentang pentingnya suatu kawasan untuk melakukan aktiviti rekreasi demi untuk ketenangan rohani, kesihatan fizikal dan pembangunan mental. Permintaan masyarakat yang semakin tinggi terhadap taraf

kehidupan mereka menyebabkan mereka juga mempunyai permintaan yang tinggi terhadap kawasan yang akan dikunjungi oleh golongan ini.

Pembangunan yang dijalankan di kawasan rekreasi ini adalah untuk memberi laluan kepada aktiviti rekreasi pasti akan menjejaskan kualiti alam sekitar di kawasan tersebut. Oleh itu, perancangan pembangunan dan pengurusan yang teliti merupakan satu langkah penting dalam meningkatkan kualiti kawasan rekreasi tersebut serta memelihara keharmonian penggabungan dan integrasi antara unsur air, flora, fauna, komuniti dan persekitaran hutan. Keseimbangan antara aktiviti manusia dengan ekosistem alam semula jadi adalah penting dalam meneruskan peranannya sebagai sumber rekreasi. Pengurusan kawasan rekreasi perlu mementingkan had daya tampung iaitu bilangan pengunjung yang datang tidak dihadkan pada satu-satu masa. Seiring dengan itu, cara pengurusan dan pembangunan kawasan rekreasi perlu dilakukan dengan teliti agar keseimbangan ekosistem terus terpelihara. Kejayaan pusat rekreasi memerlukan kesinambungan dengan sistem pengurusan yang cekap dan menuntut komitmen semua pihak termasuk pihak pengurusan, para pekerja dan disiplin pengunjung sendiri.

PENGHARGAAN

Penghargaan Dr Tukimat Lihan selaku Ketua yang memberikan peluang untuk bekerjasama menyumbang ilmu sebagai penyelidik bersekutu dalam LIV-2014-04 dan PIP-2013-004.

RUJUKAN

- Anon. 2015. Central business district. <http://au.urlm.com/www.scalloway.org.uk> [10 Oktober 2015].
- Anon. 2015. Central business district. http://www.moneycontrol.com/glossary/property/central-business-district_610.html [10 Oktober 2015]
- Arni, A.G & Khairil, W.A. 2013. Promoting collaboration between local community and park management toward sustainable outdoor recreation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 91:57 – 65.
- Azilah Kasim & Raslinda Mohd. Ghazali. 2006. *Kepentingan, Peranan dan Isu-Isu Pengurusan Rekreasi*. Sintok: Universiti Utara Malaysia.
- Azima, A.M., Er, A.C., Rosniza Aznie, C.R., Suhana, S., & Noordeyana, T. 2010. *Prospek dan Kemajuan Bukit Fraser sebagai Destinasi Ekopelancongan*. Dlm. Bio-Kejuteraan Penilaian & Ekosistem Spesies Bukit Fraser, hlm. 191-202. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

- Cambridge Dictionaries. 2015. Central business district. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/central-business-district> [10 Oktober 2015].
- Frank, F.L. & Robert, E.M.C. 2011. Impacts of central business district location: A hedonic analysis of legal service establishments. *Center for Economic Studies (CES)*.
- Fraserhill.Info. 2015. <http://www.fraserhill.info/nature.htm>. [5 Julai 2015].
- Gay, L.R. & Airasian, P. 2003. *Educational Research: Competencies for Analysis and Applications*. Ed. Ke-3. New Jersey: Merrill Prentice Hall
- Jaafar Muhamad. 2003. *Asas Pengurusan*. Edisi ketiga. Kuala Lumpur: Fajar Bakti Sdn Bhd.
- Kabupung, S. F.,. 2012. Teori kota & citra kota. e-journal.uajy.ac.id/482/3/2MTA01479.pdf [5 Mei 2015].
- Kraus, R. 1990. *Recreation and Leisure in Modern Society*. New York: Harper Collins
- Laman Web Rasmi Tourism Pahang Malaysia. 2015. Perbadanan Kemajuan Bukit Fraser badan pelancongan Pahang. http://www.pkbf.gov.my/index.php?option=com_content&view=article&id=188:kaunter-urusan-utc&catid=59:bt-slider&Itemid=101 [6 November 2015].
- Mohd. Ariff, Y.I. 1990. Kawalan pembangunan perumahan di kawasan tanah berbukit. Jabatan Perancang Bandar dan Wilayah. Institut Teknologi Mara, Shah Alam.
- Oka A. Y. 1988. *Pemasaran Pelancongan*. Terj. Abd. Jalil Haji Anuar. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Pusat Rujukan Persuratan Melayu. 2015. Definisi Pusat Bandar. <http://prpm.dbp.gov.my/Search.aspx?k=pusat+bandar> [23 Julai 2015].
- Rancangan Tempatan Daerah Raub 2003-2015. Majlis Daerah Raub, Pahang.
- Rokiah, A. H. 2007. Pengurusan Pelancongan di Tasik Chini, Pahang. Latihan Ilmiah, Program Geografi, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Rosniza Aznie, C.R., Zaini, S., Mokhtar, J. & Nor Hasyifa, A. 2015. Penjenamaan semula Bukit Fraser dan kesannya ke atas pembangunan perumahan masyarakat tempatan. Prosiding SESKORFRA, hlm. 128-132.
- Rosniza Aznie, Hj. C.R. 2015. Kejayaan penjenamaan semula Bukit Fraser dalam perspektif pelancong. Prosiding SESKORFRA, hlm. 133-141.

Rosniza Aznie. Hj.C.R., Zaini, S., Mokhtar, J., Er. A. C., Nor Hasyifa, A., Siti Nursakira, M., Intan Nadzatul, E.B. & Mohamad Khall, S. 2015. Slaid. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

Sakaran, U. 2003. *Research Methods For Bussiness-A skill building Approach*. New York: John Wiley and Sons Inc.

Zaini Sakawi. 2015. Pengurusan alam sekitar di koridor Bukit Fraser-Raub: Menjamin kelestarian kesihatan persekitaran. Slaid. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

Dr. Rosniza Aznie Che Rose, Prof. Madya Dr. Zaini S, Dr. Mokhtar J

Pensyarah Kanan dan Prof. Madya di Jabatan Geografi, Pusat Pengajian Sosial, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia; dan Ahli bersekutu PIP Bukit Fraser UKM

Nor Hasyifa A.

Sarjana Pengurusan Persekitaran Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia